

**LIETUVOS APLINKOS
APSAUGOS SISTEMOS
DARBUOTOJŲ
PROFESINĖ SAJUNGA**

Nacionalinio pareigūnų profesinių
sajungų susivienijimo narė

Identifikavimo kodas 302623077;
V. Mykolaičio - Putino g. 5, Vilnius, LT-03106;
el.p. info@pareigunai.lt;
tinklapis www.pareigunai.lt, www.aplinkos-profsajunga.lt
tel. (8 5) 271 61 18, (8 671) 98974
faks. (8 5) 2123273
ats. sąskaita LT 04 5016 2000 1400 0646, **Pareigūnų
kredito unija**

Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui
Kęstučiui Trečiokui

2015-03-09 Nr. *LAA17-23/15*)

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Gedimino pr. 11, Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo
Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkui
Algimantui Salamakinui

DĖL VYKDOMŲ PERTVARKYMŲ

Lietuvos aplinkos apsaugos sistemos darbuotojų profesinė sąjunga (toliau – LAASDPS) kreipėsi į Aplinkos ministeriją prašydama pateikti konkrečius duomenis apie vykdomus regionų aplinkos apsaugos departamentų pertvarkymus – t.y. kokia apimtimi bus paveikti darbuotojų darbo, socialiniai ir ekonominiai interesai. Dėkojame už bendro pobūdžio informaciją, kurią pateikėte 2015-02-17 raštu Nr. (42-1)-D8-1232 „Dėl subjektų priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimo“, tačiau tinkamam darbuotojų interesų atstovavimui yra būtina tiksli informacija apie tai, kaip bus paveiktos darbuotojų teisės. Teisingai pastebite, kad LAASDPS atstovai dalyvavo 2015-01-13 vykusiame pasitarime ir diskutavo apie galimas įstaigų struktūrų schemas, tačiau sprendimai dėl tikslių struktūrų toje diskusijoje nebuvo priimami, todėl natūraliai kyla poreikis ne tik formaliai dalyvauti diskusijose, bet ir realiai turėti informaciją apie vykdomus pertvarkymus.

LAASDPS atkreipia dėmesį, jog vėliau, 2015-02-18 vykusio susitikimo metu teikė siūlymus dėl ekspertų funkcijos įgyvendinimo nekuriant naujų struktūrų, teikė siūlymus dėl rajonuose veikiančių padalinių funkcijų, tačiau į ją negavome aiškios pozicijos iš VAAT atstovų – t.y. į siūlymus nebuvo atsižvelgta, o argumentų, dėl kokių priežasčių siūlymai atmetami – nepateikta.

Atsižvelgdami į šias aplinkybes prašome patikslinti informaciją, pateikiant duomenis apie tai, kaip bus pertvarkomas kiekvienas regioninis aplinkos apsaugos departamentas: kaip keičiama struktūra, kiek pareigybių ketinama naikinti, kiek pareigybių ketinama steigti. Taip pat, atsižvelgdami į turimą informaciją, teikiame pastabas dėl struktūrinių pertvarkymų proceso.

1. Dėl suplanuotų dvigubų pertvarkymų, ekonominio efektyvumo vertinimo nebuvimo

LAASDPS atkreipia dėmesį, jog Aplinkos ministerija planuoja įgyvendinti pertvarkymus du kartus – šiuo metu yra pakeistos regioninių aplinkos apsaugos departamentų (toliau – RAAD) struktūros, dėl šių pertvarkymų dalis darbuotojų gaus išpėjimo lapelius apie numatomą jų atleidimą. Mūsų žiniomis, departamentų struktūrų pertvarkymai turi būti įgyvendinti iki 2015-06-01. Tuo pačiu metu yra numatyta, kad Valstybinė aplinkos apsaugos tarnyba (toliau – VAAT) bus išplečiama prijungiant prie jos regioninius aplinkos apsaugos departamentus ir tai numatyta padaryti iki 2015-09-01. Susidaro situacija, kai daliai darbuotojų šiuo metu jau gavusių išpėjimo lapelius dėl numatomų iki 2015-06-01 atlikti pertvarkymų, tokius pačius išpėjimo lapelius reikės įteikti dėl reorganizacijos numatytos 2015-09-01. Kitaip tariant – praktiškai nuo 2015 m. pradžios iki 2015 m. rugsėjo, o realiai – dar ir ilgiau, kol bus paskirti vadovai ir nusistovės nauja tvarka, visa valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės sistema veiks „pertvarkymų ir reorganizacijų“ režimu. Organizacijų valdymo teorija ir geroji vadybos praktika sako, kad ilgas pertvarkymų procesas neigiamai paveikia funkcijų vykdymą – vien dėl streso ir įtampos, kurį darbuotojams sukelia nežinomybė, susijusi su kiekvieno tarnautojo ateitimi toje struktūroje. Dėl šios priežasties, siūlome: a) gerinti komunikaciją su sistemos tarnautojais; b) aiškiai įvardinti numatomų pertvarkų rezultatą ir kaip tos pertvarkos gali paliesti kiekvieną tarnautoją; c) supaprastinti pertvarkas: pertvarkymus įvykdyti vienu kartu ir/arba atšaukti/atidėti dalį pertvarkymų, numatytų atlikti iki 2015-06-01 (atsisakyti nuo 2015-06-01 įkurti tokius padalinius, kurie nuo 2015-09-01 bus naikinami), o realiai pertvarkymus įgyvendinti „viena banga“ – iki nustatytos datos, pavyzdžiui 2015-09-01.

Dar viena aplinkybė, kelianti nerimą yra tai, kad iki šiol nebuvo atliktas pertvarkymų pasiūlymams ekonominis vertinimas – susidaro įspūdis, kad viskas vykdoma tik tam, kad būtų sumažintas juridinių asmenų skaičius, formaliai peržiūrimas vadovaujančių tarnautojų skaičius (agentūrų vadovų, skyrių vadovų skaičius). Vis dėl to, manome, jog pertvarkymų tikslas turėtų būti efektyvesnė valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė ir efektyvesnis valdymas, todėl manome, jog būtina atlikti ir ekonominį šių pertvarkymų efektyvumo vertinimą. Pažymėtina, kad vien išėtinės kompensacijos gali pareikalauti papildomų lėšų, jau nekalbant apie minėtą institucijų efektyvumo

sumažėjimą dėl neaiškiai planuojamų pertvarkymų. Neatlikus šio vertinimo, tikėtina kad pertvarkymai bus formalūs, institucijų lėšos bus naudojamos neefektyviai.

2. Dėl funkcijų centralizavimo, dėl administracijos pareigūnų skaičiaus didinimo

LAASDPS susipažinusi su pirminiais planais, kaip ketinama pertvarkyti RAAD ir Valstybinę aplinkos apsaugos tarnybą, atkreipė dėmesį, jog planuojama išplėsti VAAT struktūrą papildant ją naujais funkciniais padaliniais. Šių funkcinių padalinių veikimui užtikrinti mūsų žiniomis, numatoma įsteigti nuo 20 iki 30 papildomų valstybės tarnautojų pareigybių – t.y. centralizuotai funkcijas vykdys maždaug toks papildomas skaičius administracijos o ne kontrolės pareigūnų. Siekiant nedidinti bendro tarnautojų skaičiaus, šios pareigybės greičiausiai bus komplektuojamos iš šiuo metu RAAD esančių pareigybių. Centrinės įstaigos specifika organizuojant valstybinę aplinkos apsaugos tarnybą realiai lems tai, kad struktūrinių padalinių tarnautojai „koordinuos, formuos“ kontrolės politiką, tačiau neatliks konkrečios kontrolės funkcijos, tuomet kyla klausimas, kaip tokia reforma gali pagerinti aplinkosauginės kontrolės vykdymą. Toks koordinavimas savaime nėra blogas dalykas, tačiau žiūrint į tai, kad pareigybės bus komplektuojamos regioninių funkcinių įstaigų sąskaita, taip realiai bus sumažintas tiesiogiai aplinkos apsaugos kontrolės funkcijas vykdančių tarnautojų skaičius ir padidintas administracijos pareigūnų, dirbančių centrinėje įstaigoje skaičius. Manome, jog tokiais veiksmais faktiškai bus susilpninta valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė. Taip pat manome, kad norint pasiekti pagrindinį reformos tikslą, efektyvinti aplinkosauginę kontrolę ir regionuose dirbančių pareigūnų krūvio mažinimą, komplektuojant centrinės įstaigos skyrius agentūrų pareigybių sąskaita, kartu su perduodamomis pareigybėmis turi būti paimamos ir vykdomos funkcijos, pavyzdžiui metodinis vadovavimas kontrolei. Pažymėtina, jog regionų aplinkos apsaugos departamentų pareigūnai jau turi neigiamos patirties kai žmogiškieji ištekliai sumažinami, o funkcijos neperimamos: Aplinkos apsaugos agentūra iki šiol nėra perėmusi projektų derinimo funkcijos iš RAAD. Antras, ne mažiau svarbus argumentas yra tai, kad siūlymas koncentruoti ekspertus centriniuose padaliniuose VAAT kelia problemų dar ir dėl to, kad centriniuose padaliniuose telkiami ekspertai nevykdys tiesioginių aplinkos apsaugos kontrolės funkcijų. Dėl šios priežasties, atrenkant pretendentes, tikėtina neatsiras kandidatų, kurie turi ekspertinių žinių ir patirties tam tikrose aplinkosaugos srityse (pavyzdžiui Vilniuje gali būti problematiška rasti ekspertą, išmanantį aplinkosaugos funkcijų vykdymą laivyboje ir turintį praktinės tokios veiklos patirties). Be to – ekspertai, dirbantys VAAT centriniuose padaliniuose, nevykdydami praktinės veiklos, tikėtina ilgainiui praras kvalifikaciją. Manome, jog žymiai efektyvesnis būdas, atskiroms užduotims įgyvendinti būtų ekspertų, vykdančių kontrolės funkcijas, pasitelkimas: ekspertai dirba regionuose,

vykdo tam tikras funkcijas, o esant reikalui parengti tam tikrą metodiką, konsultacijas – jie įtraukiami į tos problemos sprendimo grupę ir pasidalina savo ekspertiškumu. Toks darbo organizavimas yra nesudėtingai įgyvendinamas, nes ekspertų pasitarimą, konsultacijų teikimą galima organizuoti šiuolaikinėmis ryšio priemonėmis, nekuriant formalių centrinių struktūrų VAAT viduje, be to – palaikyti ir kelti ekspertų gebėjimus yra žymiai paprasčiau, kai jie vykdo ir praktinę aplinkos apsaugos kontrolę.

Vertindami struktūrinius pertvarkymus atkreipėme dėmesį, jog planuojama „padidinti“ aplinkos apsaugos inspektorių skaičių naikinant referentų pareigybes ir vietoj jų steigiant aplinkos apsaugos inspektorių pareigybes. Pats pertvarkymas iš esmės nesprenžia problemos – referentų funkcijos buvo ir yra vykdomos iki pertvarkymo, jos bus faktiškai vykdomos ir po pertvarkymo. Esminis skirtumas yra tai, kad referentų pareigas šiuo metu eina asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis, o vėliau, šias funkcijas turės vykdyti karjeros valstybės tarnautojai. Techninės (referentų) funkcijos vykdymui bus pasitelkta aukštesnės kvalifikacijos darbo jėga t.y. referentų funkcijų vykdymas bus faktiškai brangesnis. Tuo tarpu panaikinus referentų pareigybes, aplinkos apsaugos inspektoriai privalės atlikti daugiau techninių, žemesnės kvalifikacijos, funkcijų patys (tiek jau dirbantys, tiek naujai priimami). Iš esmės tokie pakeitimai greičiausiai stipriai nepaveiks darbuotojų, dirbančių aplinkos apsaugos įstaigose – referentų pareigas einantys darbuotojai iš esmės didžiąja dalimi turi reikiamą išsilavinimą, jie galės dalyvauti konkursuose į valstybės tarnybą ir suteikus jiems papildomus įgaliojimus, jie galės vykdyti ir valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės funkcijas, tačiau, manome, jog šie pakeitimai lems nebent didesnę lėšų poreikį, o ne efektyvesnę valstybinę aplinkos apsaugos kontrolę. Pažymėtina, kad referentų funkcijų vykdymas galėtų būti optimizuotas sukuriant ir įdiegiant elektroninę inspektoriaus darbo vietą – dalis techninio darbo šiuolaikinėmis priemonėmis būtų supaprastinta ir inspektoriaus veikla būtų vykdoma efektyviau, tačiau tokios vieningos sistemos, elektroninės inspektoriaus darbo vietos iki šiol nėra sukurta. Dėl šios priežasties, referentų pareigybių naikinimas pakenks aplinkos apsaugos kontrolės funkcijų įgyvendinimo kokybei, sumažės kontrolės funkcijoms skiriamo laiko apimtis. Pažymėtina, kad 2014 m. eksperimento tvarka buvo dirbama be referentų funkcijas vykdančių darbuotojų Alytaus RAAD. Mūsų žiniomis, atsisakius referentų, kontrolės funkcijoms buvo skiriama mažiau dėmesio, tačiau Alytaus RAAD patirtis nebuvo vertinta prieš priimant sprendimą atsisakyti referentų.

3. Dėl gerosios praktikos taikymo ir priemonių įtampoms sumažinti

Atkreipiame dėmesį, jog pertvarkymai ir išspėjimo lapeliai sukelia neigiamų emocijų bei psichologinę įtampą, todėl labai svarbu, kad pertvarkymai būtų vykdomi maksimaliai skaidriai,

laikantis įstatymuose, visų pirma – Darbo kodekse, nustatytų reikalavimų ir būtų atliekami teisėtai. Darbo kodekso 138 str. numato apribojimus nutraukti darbo santykius: „Įmonės, įstaigos, organizacijos savininko, jų pavaldumo, steigėjo ar pavadinimo pasikeitimas, įmonės, įstaigos ar organizacijos sujungimas, padalijimas, išdalijimas ar prijungimas prie kitos įmonės, įstaigos ar organizacijos, verslo ar jo dalies perdavimas negali būti teisėta priežastis nutraukti darbo santykius.“ Regioninių aplinkos apsaugos departamentų pertvarkymai yra iš esmės įstaigos ar atskiro jo padalinio pavaldumo pakeitimas – t.y. net ir po šių pertvarkymų valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė (veikla kaip funkcija) ir toliau bus vykdoma tokia pačia apimtimi kaip yra vykdoma iki šiol (neturime duomenų, kad būtų atsisakoma vykdyti nors vieną šiuo metu institucijoms priskirtą funkciją). Tai iš esmės reiškia, kad šie pavaldumo, pavadinimų pakeitimai nėra pagrindas nutraukti darbo santykius – t.y. darbuotojai, kurių darbo organizavimas nesikeičia iš esmės (Darbo kodekso 95 str. 1 ir 2 d., 120 str. 2 d.) neturėtų būti niekaip paveikti vykdomų pertvarkymų ar reorganizacijų, susijusių su pavaldumo pasikeitimu – t.y. jiems turėtų būti aiškiai pasakyta, kad keičiasi tik įstaigos pavadinimas (padalinio pavaldumas), o funkcijos, darbo vieta ir darbo užmokestis lieka tokie patys. Atitinkamai nelieka pagrindo jų atleidimui darbdavio valia. Tokiu būdu iki minimumo sumažinus iespėjamų apie galimą atleidimą darbuotojų skaičių, mažiausiai nukentėtų funkcijų vykdymas einamuoju periodu.

LAASDPS yra Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo tikroji narė. Ši partnerystė leidžia susipažinti su kitų, giminingų institucijų patirtimi ir dalintis gerąja praktika atstovaujant pareigūnų interesus. Aptariant planuojamus (vykdomus) pertvarkymus aplinkos apsaugos sistemoje, atkreiptinas dėmesys į tai, kad panašaus pobūdžio ir masto pertvarkymai jau yra įgyvendinti Lietuvos policijoje: 2008 m. spalio 1 d. buvo pertvarkytos teritorinės policijos įstaigos – savarankiški juridiniai asmenys (rajonų policijos komisariatai) buvo prijungti prie apskrities centre veikiančio policijos komisariato (vietoj 60 juridinių asmenų liko 10). Šios pertvarkos metu buvo peržiūrima policijos komisariatų struktūra, kai kurios funkcijos centralizuojamos (pirmiausia finansų apskaita, personalo tvarkymas), todėl manome, jog būtina įvertinti šių institucijų patirtį įgyvendinant valdymo pertvarkymą. Pažymėtina, jog policijos pertvarkymo metu teritoriniai padaliniai buvo sujungiami, o policijos pareigūnai tęsė tarnybą iš esmės tomis pačiomis sąlygomis tik pakeitus įstaigos pavadinimą. Tokiu būdu pertvarkymai palietė tik įstaigos vadovus, jų pavaduotojus (iš esmės keičiasi jų funkcijos, todėl jie iespėjami ir atleidžiami) bei tuos padalinius, kurių funkcijos buvo centralizuotos. Kitiems darbuotojams buvo siunčiama aiški žinia – jūs liekate tarnyboje tomis pačiomis sąlygomis. Vykdam pertvarką tokiu būdu buvo užtikrintas stabilus funkcijų vykdymas, buvo išvengta papildomų išlaidų ir, ne mažiau svarbu – buvo užtikrintas Darbo kodekso 138 str.

numatytas darbo santykių tęstinumo principas. Manome, jog aplinkos apsaugos institucijų reformą galima įgyvendinti laikantis Darbo kodekso reikalavimų ir užtikrinant darbo santykių tęstinumo principą didžiajai daliai valstybinių aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų.

Suprantame, jog šiuo metu jau yra pradėti pertvarkymo procesai ir, kaip minėta, kai kur jau buvo įteikti pirmieji išpėjimo lapeliai. Manome, jog nedelsiant būtina taisyti susiklosčiusią situaciją – visų pirma pagerinti darbuotojų atstovų, darbuotojų informavimą apie numatomus vykdyti veiksmus, supažindinti darbuotojų atstovus, darbuotojus su preliminariais sprendimais ir su jau priimtais sprendimais. Taip pat manome, jog būtina peržiūrėti numatytą pertvarkymų eigą: padarytų klaidų ištaisymas leistų padidinti valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės funkcijų vykdymo efektyvumą, sumažintų įtampą ir užtikrintų darbuotojų apsaugą kaip tai numatyta Darbo kodekse.

Šiuo kreipimusi siekiame dar kartą priminti socialinio dialogo svarbą visoms reformoje dalyvaujančioms pusėms. Tik objektyviai įvertinę visų šalių argumentus, įvardinę siekiamus tikslus, pasvėrę ir įvertinę ekonominę reformos naudą galime tikėtis ne popierinės, bet aplinkosaugos sistemai realiai naudingos reformos, įgyvendintos maksimaliai apsaugant kvalifikuotus aplinkos apsaugos pareigūnus.

Atsižvelgdami į tai, siūlome nedelsiant imtis veiksmų, kuriais būtų sumažintas neigiamas pertvarkymų poveikis. Taip pat, atsižvelgdami į tai, kad šiuo metu jau yra aiškesnė pertvarkymų vizija – t.y. kaip turėtų atrodyti VAAT struktūra po 2015-09-01, siūlome surengti bendrą susitikimą, kurio metu Aplinkos ministerijos, VAAT, RAAD ir LAASDPS atstovai galėtų aptarti koku būdu turėtų būti įgyvendinta struktūros pakeitimo vizija. Manome, jog toks bendras situacijos aptarimas sudarytų prielaidas efektyviam pertvarkos įgyvendinimui.

Pirmininkas

Vaidas Laukys

M. Austys, tel. 8 678 83 442, el.p. martynas.austys@pareigunai.lt